

MULTIKULTURNÍ

OŠETŘOVATELSTVÍ

[Motto]

„Pokud mají lidé přežít a žít ve zdravém, pokojném a smysluplném světě, pak musí sestry a další zdravotničtí pracovníci pochopit jejich různá kulturní přesvědčení, kulturní hodnoty a životní styl, aby byli schopni poskytovat kulturně uzpůsobenou prospěšnou zdravotní péči“.

Madeleine Leiningerová

Základní pojmy

[Kultura]

- je součástí lidské výbavy
- reprezentuje ji: mimika, gesta a postoje, způsoby oblékání a stravování, způsob slovního vyjadřování a různé postoje
- není u všech lidí stejná a kulturní rozmanitost je jedním z ústředních znaků lidského života

[Kultura]

- propracované, sdílené a předávané chápání hodnot, životního stylu a přesvědčení určité skupiny osob
- toto chápání přechází z generace na generaci a ovlivňuje myšlení, rozhodování a jednání člověka
- **subkultura** – dílčí skupina osob v rámci dominantní kultury, která se zřetelněji odlišuje svými normami a způsobem života

[Religiozita]

- orientace k Bohu nebo duchovním společenstvím v užším slova smyslu

[Kulturní vzory]

- jsou definovány jako naučené a závazné schémata pro jednání ve standardních situacích
- navenek vystupují v podobě obyčejů, mravů, zákonů a tabu

[Enkulturační]

- Je to proces začleňování, vrůstání do vlastní kultury.
- Je to proces nesmírně významný, neboť takto se zachovávají generace, společnost a její kultura.
- Je podmínkou přežití společnosti.
- Člověk, který se do určité kultury narodí, se musí naučit chápat význam jednotlivostí, ale i celého světa. Musí pochopit vlastní kulturu, kterou bude předávat dál následující generaci.

[Akulturace]

- Akulturace představuje vědomé či nevědomé změny v kulturních vzorech. Je to způsobené kontaktem dvou odlišných a dříve oddělených sociokulturních systémů.

Akulturace zahrnuje:

- Sociální učení, kdy jedinec nebo skupina získává a osvojuje si přímou a déletrvající interakcí s jinou kulturou charakteristické znaky jiné kultury.
- Předávání nové přizpůsobené kultury z generace na generaci. Adaptaci jedince cizí skupiny na chování skupiny jiné (např. občané z Vietnamu přijímají prvky kultury naší a od své kultury upouští).

[Kulturační slepota]

- pojem vystihuje stav, kdy jedinec nedokáže zřetelně vnímat, že jeho vlastní konání je kulturačně předpojaté

[Kulturační bolest]

- postup nebo některé výroky zdravotnického personálu, jež vyvolávají u klienta diskomfort, pocit ponížení, apod.
- zraňujícími výroky mohou být např. poznámky o pacientově vzrůstu, tělesné konstituci nebo tmavší pleti

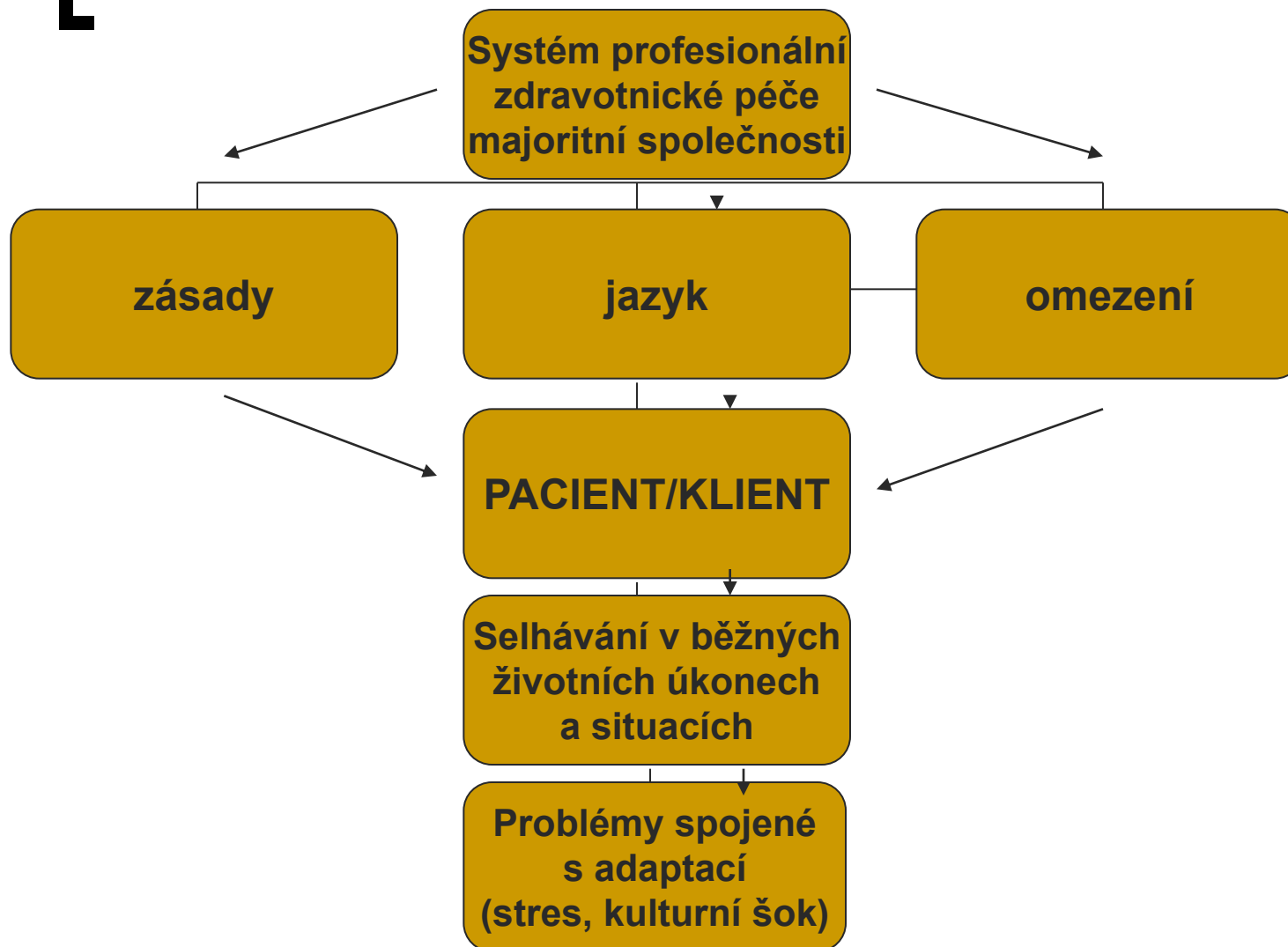
[Kulturační šok]

- je užíván k popsání pocitů dezorientace a stresu, jež prožívají lidé vstupující do neznámého kulturního prostředí
- je způsoben nečekanými nebo překvapujícími zjištěními, která jsou vyvolána kontaktem s cizí a neznámou kulturou

Fáze kulturního šoku

- *Fascinace* – novou kulturou a novými lidmi.
- *Krize* – vznikající problémy se stupňují, život v jiné kultuře se stává být složitý.
- *Poznání* – učení se komunikace a poznávání pravidel nové kultury.
- *Přizpůsobení se* – člověk se opět těší z nové kultury a váží si ji

Vznik kulturního šoku v souvislosti se zdravotnickou péčí

[Předsudky a stereotypy]

Předsudky

- představují komplex v podstatě nezdůvodněných postojů a stanovisek.

Stereotypy

- jsou mínění o třídách individuů, skupinách nebo objektech, která jsou v podstatě šablonovité způsoby vnímání a posuzování toho, k čemu se vztahují.
- nejsou produktem přímé zkušenosti individua, jsou přebírány a udržují se tradicí

[Rasa]

- jsou velké skupiny lidí s podobnými tělesnými znaky, které jsou dědičné
- vytvořili se vlivem životního prostředí
- vznikly původně v určitých geografických teritoriích

[Rasismus]

- je označení pro takové jednání, které překračuje vnímání rasových odlišností a přetváří se na nepřátelské aktivity vůči příslušníkům jiné rasy;
- projevují se v diskriminaci a v agresivním chování

[Produkty rasismu]

A – Rasová diskriminace

- Je to proces vnímání rozdílů, tj. jde o sociální diferenciaci, v níž jsou popřeny normativní zásady rovnosti a stejného zacházení se všemi lidmi ve skupině (státě).
- Zejména se jedná o neoprávněné rozlišování jedinců nebo skupin na základě jejich příslušnosti k určité biologické (rasové) či sociální (profesní, náboženské, politické) kategorii a znevýhodňování jedněch oproti druhým.

B – Rasové násilí

- Jedná se o násilné (fyzické) chování s rasovým motivem.
- Objektem je příslušník rasově odlišné skupiny.
- Zahrnuje chování: ublížení na zdraví, způsobení škody, zabití, genocidu...

[Etnikum]

- Termín etnikum pochází z antické řečtiny, v níž *ethnos* znamenal „kmen, rasa, národ“, latinský termín *ethnicus* = pohan, pohanský.
- Těmito termíny se často označuje také národ, národnost, národnostní menšina, kmen, ale to není přesné.

[Etnická skupina]

- je společenství, v němž je účast dána **narozením do této skupiny a členové mají pocit sounáležitosti**
- jde o označení historicky vzniklé sociální skupiny, sociálního celku se společnými a specifickými etnickými rysy (rysy jazykové, kulturní, náboženské, barva pokožky, národní nebo geografický původ předků atd.)
- jsou v ní udržovány stálé, jednou pro vždy dané a osvědčené způsoby existence skupin
- udržuje si a předává dál své kulturní a sociální dědictví dalším generacím

[Národ]

- vymezuje jevy vzájemně historicky, kulturně, ekonomicky a sociálně diferencované.
- existuje nejednotnost a určitá možnost sporu při vymezení národa
- národ je osobité a vědomé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území

Definice národa si vyžaduje tři kritéria

- **Kritérium kultury** – spisovný jazyk, náboženství, společné dějiny
- **Kritérium politické existence** – národy mají vlastní stát nebo autonomní postavení v mnohonárodnostním státě
- **Psychologické kritérium** – jednotlivci sdílejí společné vědomí o své příslušnosti k určitému národu. Silné národní uvědomění, jež je v souladu s následným jednáním, se nazývá vlastenectví. Jeho vyhraněnou podobou je nacionalismus, kdy dochází až ke střetu s jinými národy

[Národnost]

- je chápána jako příslušnost k určitému národu nebo etniku.

V současnosti je chápána:

- smyslu *etnickém*, čímž rozumíme společenství lidí mající společný jazyk, tradici, historii a společné území
- smyslu *politickém*, kdy jsou lidé bráni jako občané se státní příslušností daného státu

Národnostní menšina

- je skupina občanů, kteří se odlišují od ostatních občanů společným:
 - etnickým původem,
 - jazykem,
 - kulturou a tradicemi,
 - tvoří početní menšinu obyvatelstva a současně projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem zachování vlastní svébytnosti, kultury a jazyka

[Duchovnost]

- je víra anebo vztah s jakoukoli vyšší mocí, tvořivou silou, božským jedincem nebo nekonečným zdrojem energie

Duchovní potřeba

- je potřeba jedince udržovat, zvyšovat či napravovat svoje přesvědčení a víru ke splnění náboženských povinností

[Víra]

- je univerzální
- je to charakteristika žití, činností a sebeepochopení

[Náboženství]

- je uctívání bohů

Charakterizuje 3 rozměrů:

- Doktrína
- Mýtus
- Etika
- Obřady a rituály
- Zkušenosti
- Společenský rozměr

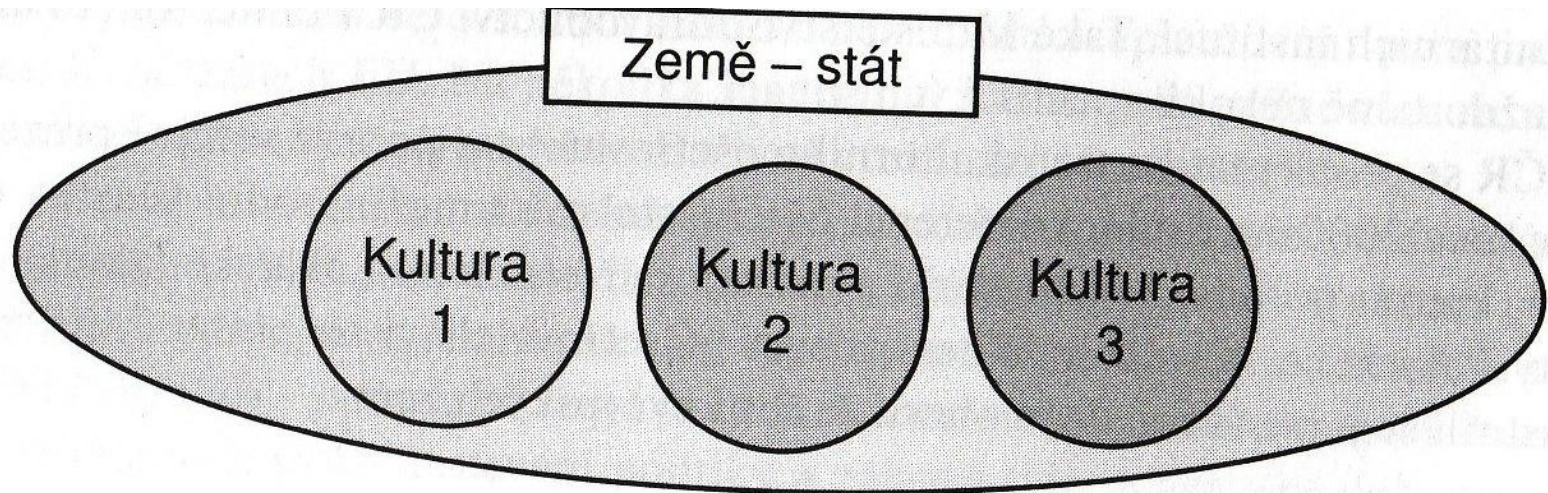
[Multikulturní a Transkulturní]

- Pojem „*multikulturní*“ je pojímán jako mnohokulturní, vyjadřující mnohočetnost a respektování více kultur, kulturních tradic a způsobu života.
- Pojem „*transkulturní*“ znamená „přesahující“ hranice kultury, kdy se kultury střetávají, vzájemně se ovlivňují a jsou mezi nimi dané určité společné prvky, které jsou společné všem kulturám. Jde o obousměrnou interakci mezi majoritní a minoritní společností

[Multikulturalismus]

- znamená mnohokulturní
- vedle sebe stojí i více kultur se svými zvyky a odlišnostmi
- vzájemně se tolerují, ale nedochází k prolínání kultur do sebe
- podporuje sice zachování a respektování kulturní a náboženské identity cizinců
- vede však k izolovanosti cizích kultur, znevýhodňování, možnosti diskriminace

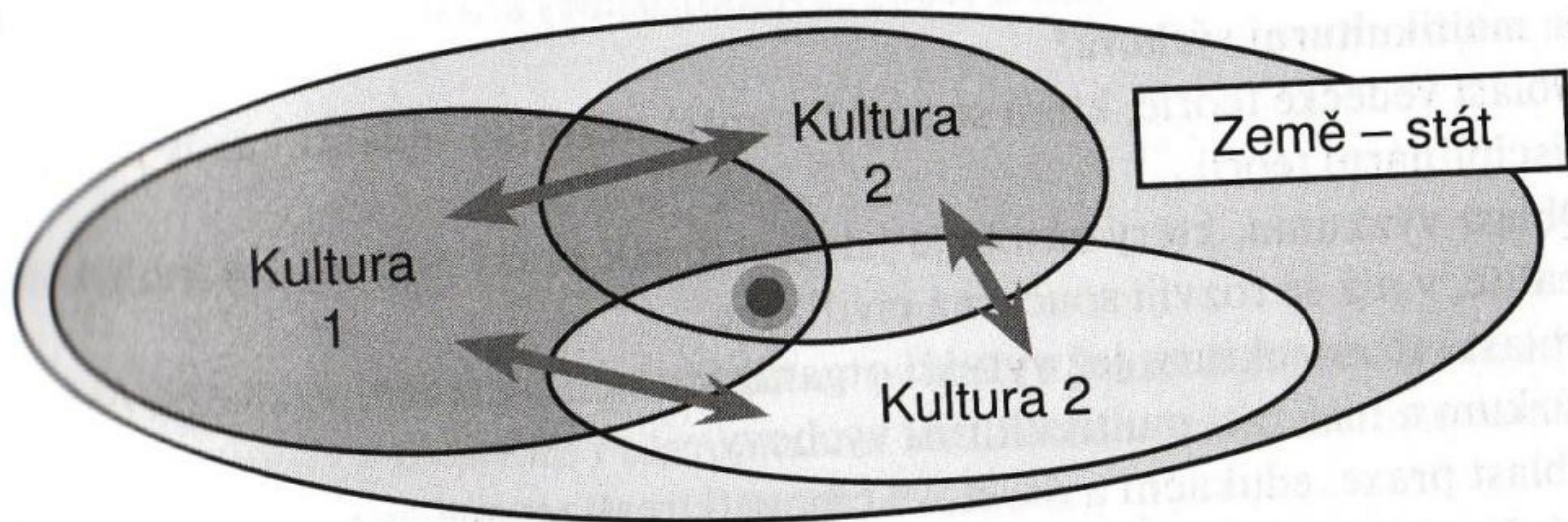
[Multikulturalismus]

[Transkulturalismus]

- oboustranné kulturní prolínání mezi majoritní společností a cizími minoritními skupinami
-
- kultury se mísí, vzájemně ovlivňují, přebírají do své kultury prvky kultur jiných
 - je postaven na poznání kulturních a náboženských zvyklostí a jejich respektování
 - podporuje sociální a ekonomickou integraci migrantů

[Transkulturalismus]

Proč je třeba transkulturní přístup českého ošetrovatelství?

- otevření hranic po revoluci v roce 1989
- migrace obyvatel
- integrace cizinců
- eurointegrace – EU
- práva pacientů
- etický kodex NLZP

Faktory ovlivňující transkulturní ošetřovatelství

- trvalý vzestup populační migrace
- kulturní fluktuace a míšení
- nárůst kulturního vědomí klientů
- rozšíření elektronické komunikace a tím i m sblížení v prostoru světa, zavádění moderní zdravotnické techniky

Faktory ovlivňující transkulturní ošetrovatelství

- Výskyt kulturních střetů, které poškozují zdraví a životy
- Větší pobyt lékařů a sester po různých území
- Množství právních kroků, které jsou podnikány na obhajobu svých kulturních práv
- Zájem o lidská práva, včetně práv na adekvátní péči
- Střetávání „kulturního života“ (podpora zestárých, péče o děti) „s kulturou smrti“ (eutanazie, potraty)

Faktory ovlivňující transkulturní ošetrovatelství

- Posun péče soustředěné do nemocnic k péči v přirozených komunitách (včetně bezdomovců)
- Příklon k alternativní zdravotní péči, včetně domorodých praktik
- Větší požadavek kulturních menšin na adekvátní péči
- Prohlubování rozdílů mezi kulturou mezi bohatými a chudými
- Výskyt násilí, vyvěrajícího často z hněvu nad sociálním útlakem nebo tlakem nespravedlností
- Širší povědomí obyvatelstva o rozmanitosti kultur a potřebě se smysluplně dorozumět

[Multikulturní výchova]

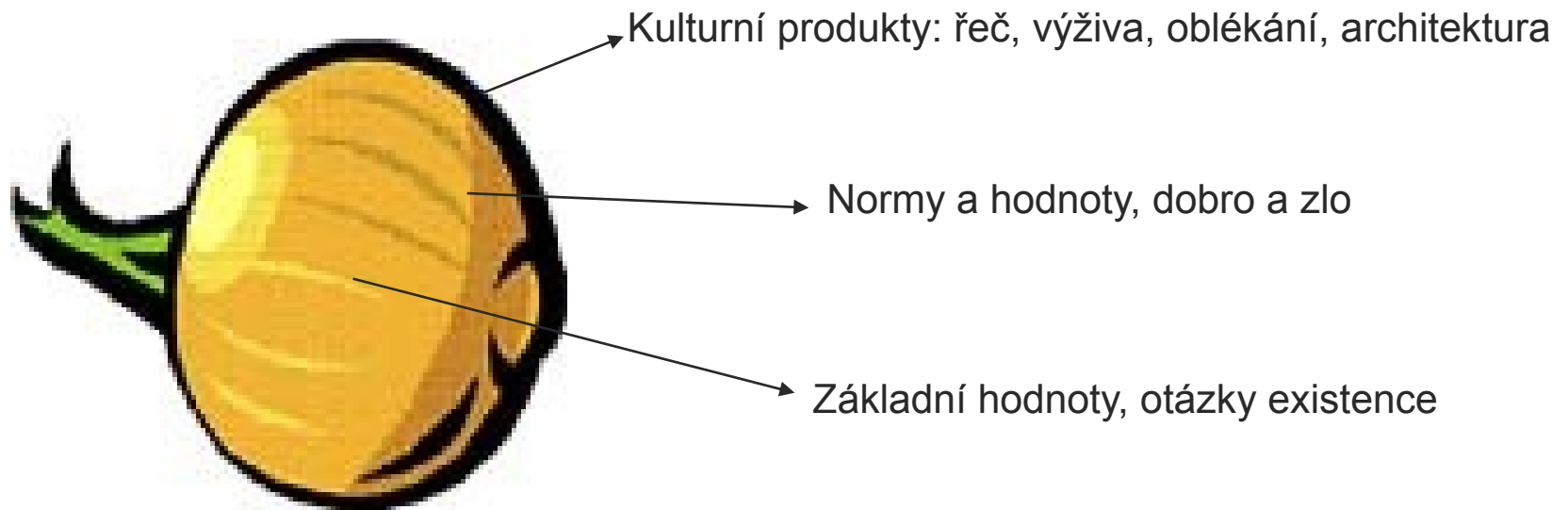
- vytváří prostřednictvím vzdělávacích programů způsobilost lidí chápat a respektovat i jiné kultury, než svou vlastní
- má velký význam vzhledem k vytváření postojů vůči příslušníkům jiných národů, ras a imigrantům

Problémy v multikulturní výchově

- problematiky kdy začít děti učit multikulturní výchovu (rasové předsudky se vytváří v 5-6 letech)
- postoje mladých lidí k imigrantům
- učebnice, které prezentují některé věci zkresleně (Rusko – mocenská velmoc, USA – vše přizpůsobuje sobě)

[Kultura a její význam]

- Kultura je nezbytnou součástí lidského života
- Kultura se dá přirovnat k cibuli:

[Vysvětlení přirovnání]

Zevní slupku tvoří

- Tzv. kulturní vrstva - řeč, strava, oblečení a architektura
- Je navenek okamžitě viditelné

Střední vrstva

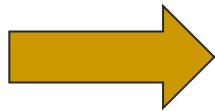
- Tedy to, co vnímáme pomaleji (bližším kontaktu s kulturou)
- Normy a hodnoty - co je správné a co je špatné, dobré a zlé
- Gesta, která jsou běžně užívána.
- Rituály pozdrav; stisk ruky, polibek, políbení ruky, úklon, ...
- Témata rozhovoru ...

Vnitřní vrstva

- Obsahuje základní hodnoty a otázky existence (pravdy o životě, humor...)
- např. zda obyvatelé země odmítají nebo podporují trest smrti, transplantaci, interrupci apod.
- Pro cizince je tato součást kultury těžko poznatelná, vyžaduje velmi dlouhý a intenzivní styk s kulturou

[Kultura člověku umožňuje]

- Dorozumění a komunikaci
- Orientaci v sociálním prostředí – socializaci
- Plnit potřeby kulturně vhodným způsobem
- Seberealizaci

- Jistota a bezpečí
- Pocit uspokojení

- Osvojených kulturních zvyků se člověk nikdy zcela nevzdá, trvale ovlivňují jeho vnímání, filosofii, pohled na svět

[Transkulturní ošetrovatelství]

- nazývané též „*multikulturní ošetrovatelství*“ nebo „*kulturně shodná péče*“
- je teoreticko - praktický obor
- zaměřený na podobnosti a rozdíly v péči o jiné kultury s jejich souborem hodnot, životních zvyklostí a přesvědčení
- cílem je poskytnout vhodnou, smysluplnou, účinnou a individualizovanou podporu ve zdraví a nemoci

[Úkolem oš. personálu]

- na základě tohoto oboru získat znalosti o jiných kulturách a jejich zvláštnostech, které je nutné respektovat
- nabádá profesionály, aby poznali tradiční, laické způsoby péče různých kultur a jejich vhodné prvky použili v profesionální ošetrovatelské péči

[Teorie kulturně shodné péče]

- teorie je založena na různorodosti a všestrannosti
- tvoří základ pro transkulturní ošetřovatelství
- v práci vycházela ze dvou disciplín: **antropologie a ošetřovatelství**

[Důvod ke vzniku transkulturního ošetřovatelství]

Populační migrace - důvody ??

- chudoba,
- války,
- hlad,
- pronásledování,
- přírodní katastrofy
- ...

Důvod ke vzniku transkulturního ošetřovatelství

- **Holistický přístup k nemocnému**
- **Rozšíření elektronické komunikace, cestování**
- vede ke sbližování kultur,
- větší znalosti o kulturách a náboženstvích – potřeba
- dorozumět se

Důvod ke vzniku transkulturního ošetrovatelství

Nárůst kulturního vědomí klientů

- klienti očekávají, že sestry a lékaři jsou morálně a profesně zavázáni přizpůsobit svou péči klientově kultuře
- **Nárůst agresivity v důsledku nerespektování kulturních specifik**
- **Nárůst žalob na zdravotníky**
- z důvodů nerespektování kulturních práv při poskytování ošetrovatelské péče

Důvod ke vzniku transkulturního ošetrovatelství

Pohyb zdravotnického personálu po celém světě

- Vyžaduje od zdravotníků znalosti jazyka, odborné terminologie, kulturních zvyků, postojů ...

Zavádění moderní zdravotnické techniky

- Záření, zobrazovací metody, robotizace - vyvolává u řady cizinců strach, kulturní šok, odmítání

Důvod ke vzniku transkulturního ošetrovatelství

- **Přesouvání ošetrovatelské péče do domácího prostředí**
- **Větší respektování a využívání alternativní zdravotní péče**
- **Větší požadavek národnostních menšin na adekvátní ošetrovatelskou péči**

Vznik a vývoj teorie

- myšlenkou kulturně shodné péče se začala 50. let 20. století zabývat M. Leiningerová
- během 2. sv. války stoupla migrace
- poprvé v 60. letech Leiningerová použila pojem transkulturní ošetřovatelství
- 1965 – 1969 první kurzy a přednášky na Katedře ošetřovatelství Coloredské univerzity
- 1973 založena první Katedra transkulturního ošetřovatelství na Univerzitě ve Washingtonu
- 1978 se začal realizovat první magisterský a doktorský program na Univerzitě v Utahu
- 80 a 90. léta otevřené vzdělávání v transkulturním ošetřovatelství na mnoha dalších univerzitách

[Teorie kulturně shodné péče]

Cílem

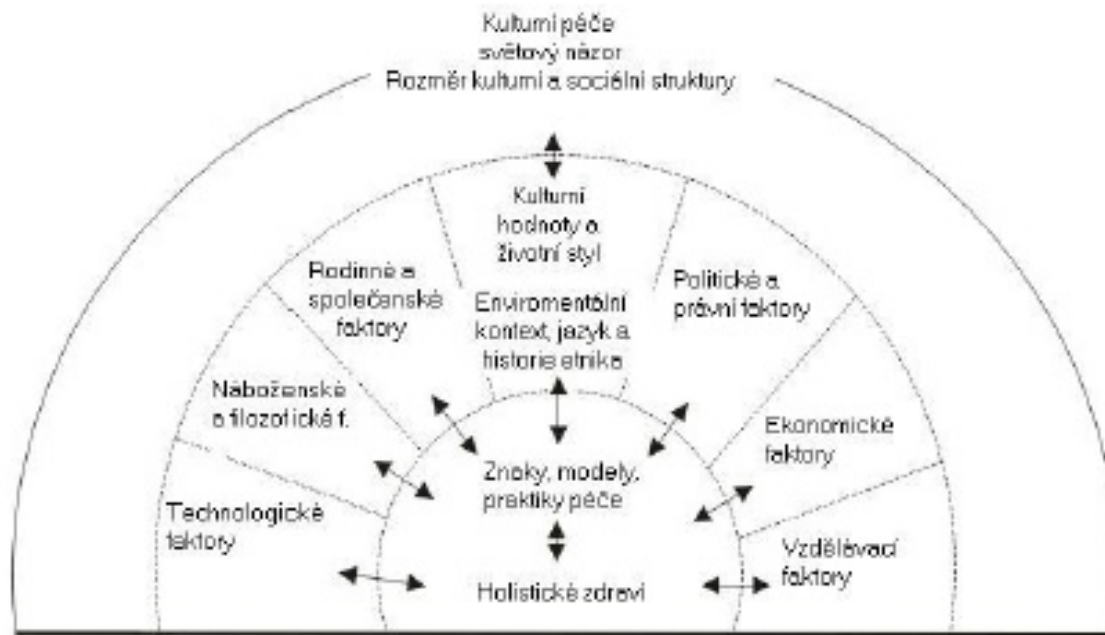
- je poskytnout lidem rozdílných kultur kulturně specifickou a všestrannou péči v podpoře zdraví, blaha nebo pomoc jim čelit nepříznivým lidským okolnostem, těžkostem, smrti kulturně vhodnými způsoby

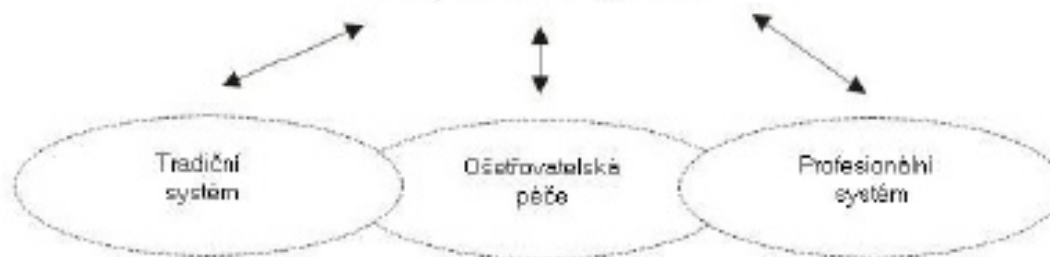
Ošetrovatelský model Madeleine Leiningerové

**Teorie transkulturní
péče**

Jedinci, rodiny, skupiny, komunity, instituce
v
rozdílných zdravotních systémech

Kulturní péče pomáhající uchovávat, nebo získávat zdraví

Kulturní péče umožňující adaptaci

Kulturní péče pomáhající uskutečňovat změnu

Kulturně shodná ošetrovatelská péče

[Model kulturně shodné péče]

- Studuje **podobnosti** a **rozdíly** v péči o různé kultury a náboženství s jejich souborem hodnot, zvyklostí a přesvědčení

Cílem

- je poskytnout nemocnému vhodnou, účinnou a individualizovanou péči

Principy ošetřování klienta z jiného kulturního prostředí

- Při poskytování péče cizímu pacientovi by se sestry měly nejprve seznámit s jeho kulturními a náboženskými specifikami
- Provést kulturní zhodnocení klienta

- Naplánovat ošetrovatelskou péči tak, aby byla odborná, zároveň však respektovala klientovy kulturní zvyklosti
- Velmi důležité je zapojit do přípravy ošetrovatelského plánu také rodinu pacienta, zejména pokud je tato rodina rozšířená a znamená pro pacienta hlavní oporu.

Složky kulturního hodnocení

Sestra se ptá

Etnicitu

- Ke kterému etniku se hlásí
- Zda jde o přistěhovalce, utečence nebo potomek přistěhovalců ...

Náboženské a duchovní potřeby - religionistiku

- Jakou víru vyznává
- Jaké náboženské praktiky dodržuje -jak mu v tom můžeme pomoci

Jazyk

- Jakým jazykem hovoří
- Zda nám rozumí

Složky kulturního hodnocení

Sestra se ptá

Model rodiny

- Jak funguje rodina, vztahy v rodině, postavení nemocného v rodině
- Ovlivňuje: rozhodování ženy, její samostatnost, frekvenci návštěv ...
- Jaké jsou rodinné zvyklosti dodržované při umírání nemocného
- Zvláštní problematikou je ošetřování žen na gynekologicko - porodnickém oddělení

Složky kulturního hodnocení

Sestra se ptá

Sociální ,ekonomické a materiální zabezpečení rodiny

- Zda je pobyt cizince legální či nelegální pobyt
- Zda má zdravotní pojištění - může významně ovlivnit vztah k léčbě a zdravotníkům
- Zda musí zabezpečit rodinu...

Způsob stravování a stravovací tabu

- Která jídla a stravovací praktiky kultura zakazuje, kterým jídlům přikládá klient důležitost a která zásadně odmítá
- Důležité je také respektovat stravovací zvyklosti dané kultury
- Všítat si, zda nemocný nehladoví – rituál očišťování, sebetrestání

Složky kulturního hodnocení

Sestra se ptá

Jakým způsobem vnímá nemocný čas

- Postoj k času může být v každé kultuře jiný
- Časová jednotka měsíc – je pro některé kultury nepochopitelná, raději orientace dle data
- Tento fakt může být zdrojem konfliktů

Jak pohlíží na zdraví a zdravotní praktiky

- Názory klienta na příčinu svého onemocnění (choroboplodné zárodky, životní styl, trest nebo kletba apod.)
- Jak nemocný sám řeší své zdravotní problémy a s jakým efektem
- Jak nahlíží na odbornou péči, zda věří medicíně
- Zda má zkušenosti s nemocniční léčbou
- Zda přišel do styku s přístroji ...

Složky kulturního hodnocení

Sestra se ptá

Jaké hodnoty a normy vyznává

- Morální zásady, způsoby chování, postoj k zodpovědnosti,

Sestra musí zjistit i další informace týkající se:

- Vnímání intimity, doteků
- Ošetřování mužem, ženou
- Způsobu hygieny
- Uspokojování potřeb
- Snášení bolesti....

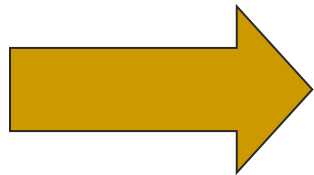
[Získávání informací]

Sestra může získat informace o kultuře nemocného:

- Pozorováním jeho chování
- Aktivně se zajímat o kulturu a zvyky - vyptat se klienta, nechat se poučit
- Dobře naslouchat co klient říká
- Komunikací s jeho rodinou a přáteli
- Aktivně si získávat informace i z jiných zdrojů
– odkud??

Důsledky nerespektování principu kulturně shodné péče

- Pokud se sestře nedaří či nechce poskytovat kulturně přizpůsobenou péči ke spokojenosti klienta

konflikt v kulturně orientované péči

- Vyhraněné sporné otázky v kontaktu klienta a sestry pak označujeme jako „**kulturní střety**“

Důsledky nerespektování principu kulturně shodné péče

V důsledku této situace nemocný:

- Ztrácí spokojenost
- Často je emočně zraněný
- Cítí strach ,nedůvěru
- Odmítá spolupráci, vyhýbá se kontaktům
- Uzavírá se do sebe
- Je stresovaný → možnost nepřátelského postoje až agrese

Model kulturně ohleduplné a uzpůsobené péče

J. N. Gigerové

R. Davidhizarové

[Úvod]

- vytvořen **1988**
- pro potřeby studentů pregraduálního ošetrovatelského studijního programu k usnadnění hodnocení a poskytování péče pacientům/klientům odlišného etnika kultury

[Model]

- usnadňuje a urychluje celostní, kulturně ohleduplné ošetrovatelské hodnocení stavu potřeb pacienta/klienta a tím také zefektivňuje praktickou péči
- akceptuje praktické potřeby sester průběžně hodnotit kulturní proměnné v ošetrovatelském procesu a jejich vlivy na chování ve zdraví a nemoci

[Vychází]

- z toho, že každý jedinec je kulturně unikátní, jedinečný a má být hodnocen v intencích šesti kulturních fenoménů, kterými jsou:
 - komunikace,
 - interpersonální prostor,
 - sociální začlenění,
 - čas,
 - individuem kontrolované prostředí
 - a biologické variace.

[Komunikace]

- Prostupuje celým světem lidské interakce a chování.
- Komunikace je hodnota, která je v kultuře přenášena a ochraňována.
- Skrze komunikaci jsou jedinci vyučováni samotné kultuře.
- Komunikování často představuje nejvýznamnější problém při práci s klienty z odlišných kultur.

Interpersonální prostor

- Týká se distance mezi jedinci, kteří jsou ve vzájemné interakci.
- Celá komunikace probíhá v prostorovém kontextu (existují čtyři rozdílné zóny interpersonálního prostoru: intimní, osobní, sociální a veřejná)
- Pravidla týkající se osobní distance jsou v jednotlivých kulturách různá.
- Teritorialita se týká pojmání nebo postoje vůči vlastnímu osobnímu prostoru.

[Sociální začlenění]

- Týká se způsobu chování, kterým kulturní skupina organizuje sama sebe ve vztahu k rodině.
- Struktura rodiny a její organizace, náboženské hodnoty, víra a plnění rolí mají vždy vztah k etnicitě a kultuře.

[Čas]

- Zajímavý aspekt interpersonální komunikace.
- Kulturní skupiny mohou být orientovány na minulost, přítomnost nebo budoucnost.

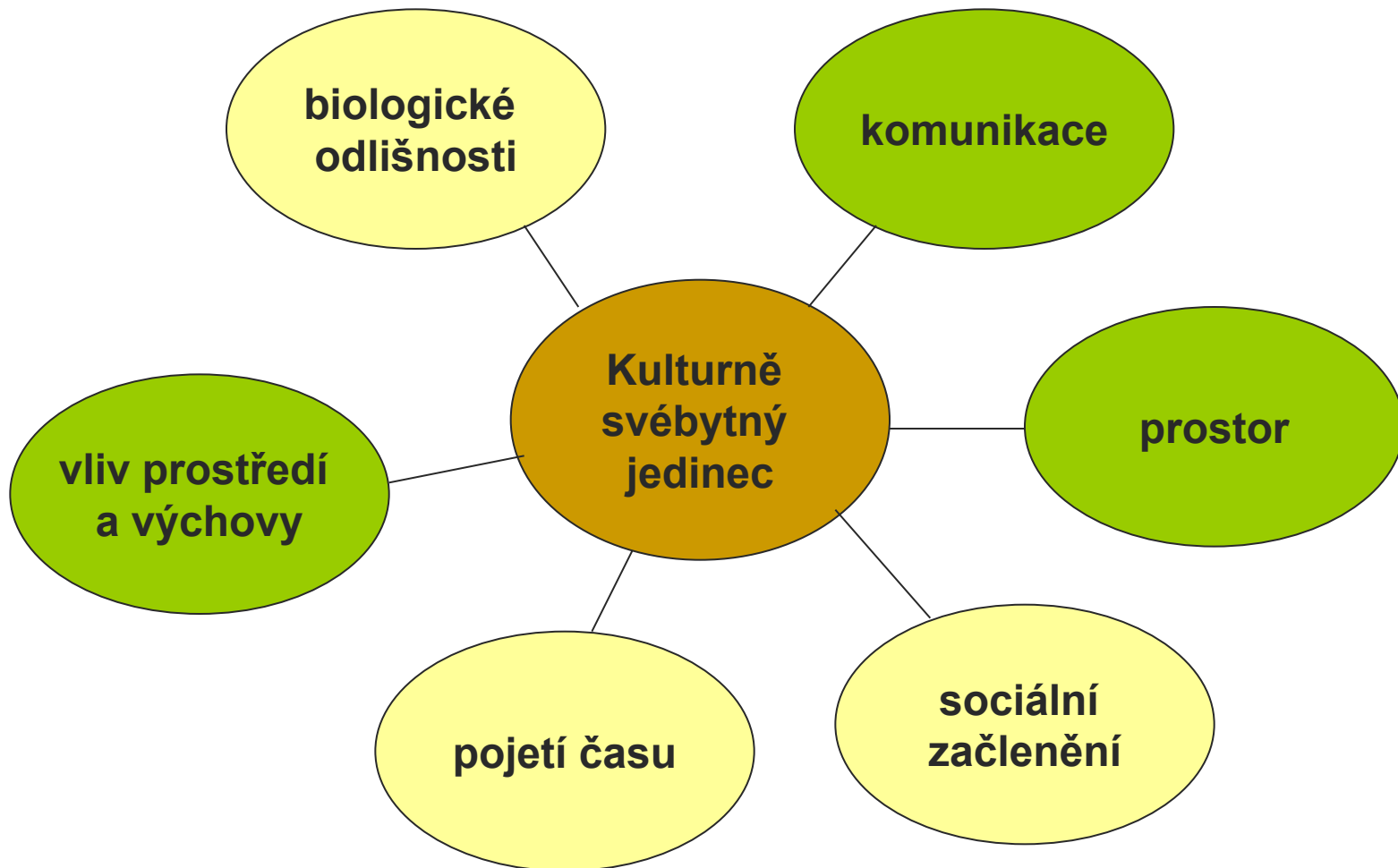
[Ovládání prostředí]

- Informuje o schopnosti jedince ovládat přírodu, plánovat, řídit a ovlivňovat environmentální faktory.

[**Biologické variace**]

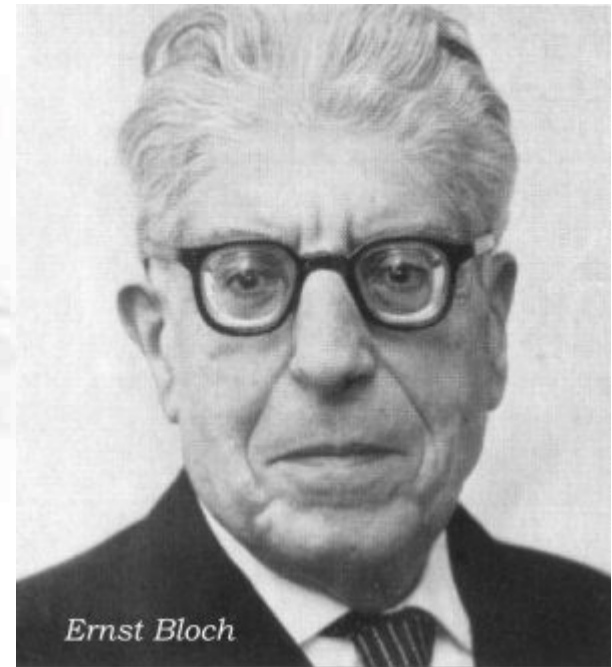
- Jedná se o biologické difference, speciálně genetické variace, které existují mezi jedinci odlišných lidských ras.

Schéma transkulturního modelu ošetřovatelského posuzování

[Metaparadigma modelu]

- A. Transkulturní ošetrovatelství je kulturně kompletní praxe orientovaná na klienta a podložená výzkumem.
- B. Kulturně kompletní (způsobilá) péče tvoří dynamický, plynulý, kontinuální proces, pomocí něhož individuum, systém či zdravotnické zařízení poskytuje účelnou a užitečnou péči podloženou vědomostmi o kulturním dědictví, hodnotách, postojích a chování těch, kterým péči adresujeme.
- C. Kulturní jedinečnost jednotlivců.
- D. Kulturně citlivé (senzitivní, vnímavé) prostředí, ať už se jedná o úroveň primární, sekundární nebo terciární péče.
- E. Zdraví a zdravotní status tvoří základnu kulturně specifických chorob a zdraví prospěšného chování

Blochův průvodce etnicko-kulturním posuzováním

[Zaměření]

- na posuzování jedince a jeho rodiny v nemoci, v době hospitalizace či ambulantní péče
- na strukturované etnicko-kulturní charakteristiky
- je specifičtěji zaměřen na identifikaci etnicko-kulturních specifik v souvislosti s poskytováním přímé profesionální zdravotnické péče

Kategorie popisných etnicko- kulturním charakteristik

- Kulturní
- Sociologické
- Psychologické
- Biologicko-fyziologické

[Kulturelní kategorie údajů]

- Etnický původ
- Rasa
- Místo narození
- Stěhování
- Zvyky, návyky, hodnoty, názory
- Chování hodnocené kulturou pacienta
- Kulturelní sankce a omezení
- Jazykové a komunikační procesy
- Jazyk a dialekt
- Jazykové bariéry
- Komunikační proces
- Komunikační proces

Názory na zdraví a zdravotnické praktiky

- Léčitelský systém dané kultury
- Názory na zdraví v dané kultuře
- Léčitelské praktiky dané kultury
- Léčitelé dané kultury
- Názory na výživu a stravovací praktiky
- Charakteristiky přípravy jídla a stravování
- Vlivy zevního prostředí
- Osvětové působení na pacienta

Sociologické kategorie údajů

- Ekonomické postavení
- Vzdělanostní úroveň
- Sociální síť
- Rodina jako podpůrná skupina
- Rodina jako podpůrná skupina
- Podpůrné instituce etnické kulturní komunity
- Institucionální rasismus

[Psychologické kategorie údajů]

- Sebehodnocení (identita)
- Mentalita a chování etnické a kulturní skupiny
- Religiózní vlivy na vnímání zdraví a choroby
- Psychologické reakce na stres a omezení vyplývající z choroby dané kultury

Biologicko - fyziologické kategorie údajů

- Fyziologické charakteristiky rasy
- Modely růstu a vývoje
- Rozdíly v tělových systémech
- Fyziologie kůže, vlasů a sliznice
- Choroby s vyšším výskytem v určitých etnických a kulturních skupinách

DĚKUJI ZA POZORNOST

